

به نام خدا

حقوق مدنی (۳)

در عقود و تعهدات بطور کلی

انعقاد و انحلال

قراردادها:

دکتر پرویز نوین

عضو هیأت علمی دانشگاه

نوین، پرویز، ۱۳۱۶ -

انعقاد و انحلال قراردادها/ پرویز نوین - تهران : تدریس، ۱۳۸۴

۴۵۶ ص. - - (حقوق مدنی ۳)

ISBN 964-96224-0-3

شابک ۹۶۴-۹۶۲۲۴-۰-۳

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیپا.

بالای عنوان: حقوق مدنی (۳) در عقود و تعهدات بطور کلی.

۱. حقوق مدنی - - ایران. ۲. معاملات - - قوانین و مقررات - - ایران. ۳. عقود و ایقاعات - -

ایران. ۴. قراردادها - - ایران. الف. ایران

قوانین و احکام. ب. عنوان. ج. فروست

۳۴۶/۵۵

ج. ۳۶۶ ح ۹۵ ن ۵۰۰ / KMH

۸۴-۲۶۴۳۴ م

کتابخانه ملی ایران

انتشارات تدریس

آدرس : خیابان انقلاب روبروی نجات‌اللهی (ویلا) کوچه کندوان پلاک ۱۰ واحد ۱۲

تلفن ۶۶۷۳۶۵۱۵-۶۶۷۳۰۷۲۱-۶۶۷۳ - تلفاکس ۶۶۷۴۲۱۹۶

حقوق مدنی ۳

انعقاد و انحلال قراردادها

نویسنده دکتر پرویز نوین - عضو هیأت علمی دانشگاه

حروفچینی و صفحه آرایی : واحد رایانه‌ای انتشارات تدریس

چاپ اول - پاییز ۸۴

تیراژ ۳۰۰۰

قیمت ۳۹۰۰ تومان

ماهیت کار چه اقتضائی دارد؟

قبل از مطالعه این کتاب، ما باید با این نکته مأنوس باشیم و اذعان کنیم که حقوق مدنی (۳) یا قواعد عمومی معاملات، ماهیتاً با سایر تقسیم بندی‌ها و سرفصل‌های دیگر حقوق مدنی، مانند حقوق مدنی ۵، ۶، ۷ یا ۸ تفاوت‌هایی اساسی و بنیادین دارد. در نگارش حقوق مدنی ۵، ۶، ۷ یا ۸، شما یک مسیر حرکت معین و مشخصی را در پیش رو دارید که از این مسیر، نه می‌توانید و نه بایستی جداشوید. مانند مسائل و حقوق مربوط به خانواده، عقود معین (= بیع، اجاره، هبه، رهن)، ارث یا وصیت. اما در حقوق مدنی (۳)، شما قلمرو مشخصی را در اختیار ندارید. مجموعه‌ای از قواعد و مقررات را جمع‌آوری می‌کنید. هرچه را که سرراحتان مفید دیدید، به آن چنگ می‌زنید، آنها را در یک انبان میریزید و به دانشجو برای یادگیری ارائه می‌دهید. در حالی که میدانید، تکه‌های این مجموعه گاه ارتباطی با یکدیگر ندارند، مانند شرائط اساسی برای صحت معاملات و خسارات حاصله از عدم اجرای تعهدات، ولی بدین نتیجه میرسد که دانستن تمام مجموعه و یا بیشتر برای دانشجوی حقوق ضروری است.

شما راه را هموار می‌کنید، ماهیت کار چنین اقتضائی دارد. حقوق مدنی (۳) تنه یک درخت است، نه شاخ و برگ آن.

فهرست موضوعات

پیشگفتار

بخش اول - انعقاد قراردادها

فصل اول

در اقسام عقود و معاملات

۲۱	مبحث اول - عقد ، ایقاع ، تعهد
۲۳	شناسائی قواعد آمره
۲۷	شبه عقد چیست؟
۳۰	شرایط صحت عقد و یا ایقاع
۳۷	مبحث دوم - اقسام عقود
۳۸	عقد لازم و جایز
۴۱	مقتضای ذات و مقتضای اطلاق عقد
۴۳	تعهد جایز
۵۱	عقد ساده و عقد خیارى
۵۲	عقد مشروط و عقد غیر مشروط
۵۳	عقد منجز و عقد معلق
۵۶	تفاوت عقد مشروط با عقد معلق
۵۸	عقد معلق است یا شرط معلق است؟
۶۰	تعلیق در انشاء یا تعلیق در منشاء؟
۶۵	عقد تملیکی و عقد عهدى
۶۹	عقد عهدى و عقد اجاره اشخاص
۷۲	عقد معوض و عقد غیر معوض

۷۷	..... عقد تشریفاتی و عقد غیر تشریفاتی

فصل دوم

۸۵	..... در شرایط اساسی برای صحت معامله
۸۶	..... تفاوت شرط صحت و شرط تحقق
۹۰	..... مبحث اول - قصد طرفین و رضای آنها
۹۰	..... قصد چیست؟
۹۳	..... رضا چیست؟
۹۵	..... عقد غیرنافذ و عقد قابل فسخ
۹۹	..... اثر سکوت در قراردادها
۱۰۴	..... قاعده حسن نیت در قراردادها
۱۰۶	..... آثار اشتباه در قراردادها
۱۱۳	..... مفهوم و مسئله مقدار در حقوق
۱۱۸	..... اثر اکراه، اضطرار و خوف در قراردادها
۱۲۳	..... معامله برای خود یا معامله برای غیر
۱۲۴	..... تعهد به نفع شخص ثالث
۱۲۸	..... تعهد به ضرر شخص ثالث
۱۲۹	..... اقسام نمایندگی
۱۳۰	..... قائم مقام قانونی
۱۳۴	..... اذن در معامله با خود
۱۳۷	..... ضمانت اجرای شرائط اساسی برای صحت معاملات

۱۳۷	..... انحلال
۱۳۸	..... فسخ
۱۴۰	..... شرط فاسخ
۱۴۲	..... انفساخ
۱۴۲	..... قابلیت رجوع در عقد
۱۴۳	..... تفاسخ یا اقاله
۱۴۴	..... بطلان مطلق یا ذاتی
۱۴۵	..... بطلان نسبی یا عقد قابل ابطال
۱۴۷	..... عدم نفوذ
۱۴۷	..... اشخاص ثالث و استناد به عقد یا قرارداد
۱۴۹	..... عقد فاسد
۱۵۰	..... عقد صوری
۱۵۳-۱۵۲	..... تعهدات یا الزامات تعریف تعهد
۱۵۴	..... منابع تعهدات
۱۵۵	..... ضمانت اجرای تعهدات
۱۵۷	..... مبحث دوم - در اهلیت طرفین
۱۵۷	..... اهلیت تمتع
۱۵۹	..... اهلیت استیفاء
۱۶۰	..... اهلیت تصرف
۱۶۲	..... حجر و محجور
۱۶۳	..... بلوغ جنسی و بلوغ قانونی یا مدنی

۱۶۸	..... بلوغ کیفری صغیر
۱۶۹	..... اقدامات حقوقی صغیر
۱۷۲	..... اقدامات حقوق سفیه
۱۷۴	..... اقدامات حقوقی مجنون و مجنون ادواری
۱۷۵	..... افاقه مسلم چیست ؟
۱۷۹	..... تفاوت ورشکسته یا محجورین
۱۸۲	..... مقلّس
۱۸۳	..... مُعسر
۱۸۷	..... مبحث سوم - در مورد معامله
۱۸۸	..... شرائط مورد معامله
۱۹۴	..... مسئله تسلیم در حقوق
۱۹۵-۱۹۶	..... موعده مضیق و قاعده حقوقی آن موعده موسع و قاعده حقوق آنان
۱۹۸	..... تفاوت میان تسلیم و قبض
۲۰۱	..... مبحث چهارم - در جهت معامله
۲۰۱	..... مشروعیت جهت معامله
۲۰۳	..... ماده ۲۱۷ قانون مدنی
۲۰۹	..... معامله با قصد فرار از دین
۲۱۴	..... قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی

فصل سوم - در اثر معاملات

۲۲۱	..... مبحث اول - در قواعد عمومی - اصل حقوقی
۲۲۵	..... اصل لزوم قراردادها

۲۲۸	قائم مقام قانونی کیست؟
۲۳۳	اصل صحت عقود و معاملات
۲۳۸	نتایج عرفی عقد
۲۴۰	اصل نسبی بودن اثر قراردادها
۲۴۱	نسبی بودن و قابل استناد بودن عقد
۲۴۴	مبحث دوم - خسارات حاصله از عدم اجرای تعهد
۲۴۴	قاعده لاضرر و لاضرار
۲۴۵	قاعده لاضرر و قاعده تسلیط
۲۴۶	منابع قانونی برای گرفتن خسارت
۲۴۷	تعریف ضرر و خسارت
۲۵۰	منفعت محقق و منفعت احتمالی
۲۵۲	انواع خسارت : خسارت عدم انجام تعهد
۲۵۴	خسارت تأخیر انجام تعهد
۲۵۶	خسارت تأخیر تأدیه
۲۵۹	تفاوت ربا با خسارت تأخیر تأدیه
۲۶۳	ماهیت خسارت تأخیر تأدیه
۲۶۹	خسارت عدم النفع
۲۷۳	تفاوت عدم النفع با منافع ممکن الحصول و خسارت احتمالی
۲۷۹	تعریف ضرر و خسارت معنوی
۲۸۳	خسارت های ناشی از نقض حقوق مالکیت فکری
۲۸۸	وجه التزام بعنوان خسارت قراردادی ترقی
۲۹۴	تنزل قیمت ها بعنوان خسارت
۲۹۷	خسارت از خسارت

۲۹۸	..... خسارت ناشی از هزینه دادرسی
۳۰۱	..... ضرر و زیان ناشی از جرم - خسارت و دعاوی دولتی
۳۰۳	..... شرایط پرداخت خسارت
۳۱۰	..... معافیت از پرداخت خسارت
۳۱۵	..... برائت از مسوولیت

فصل چهارم

در بیان شرایطی که درضمن عقد می‌شود

۳۲۱	..... مبحث اول - اقسام شرط
۳۲۲	..... مواد ۲۳۲ - ۲۳۳ - ۲۳۴
۳۲۶	..... شرایط اساسی برای صحت شروط ضمن عقد
۳۲۷	..... شرطی که انجام آن غیر مقدور است
۳۲۸	..... شرطی که در آن نفع و فایده نباشد - شرطی که نامشروع باشد
	..... شروط مبطل: شرط خلاف مقتضای ذات عقد شرط مجهولی که جهل به آن
۳۳۰	..... موجب جهل به یکی از عوضین شود
۳۳۳	..... مسئله و مفهوم مقدار در نظام حقوقی ما
۳۳۴	..... شرط صفت
۳۳۶	..... شرط نتیجه
۳۳۸	..... شرط فعل
۳۴۴	..... عدم انجام شرط و فسخ معامله
۳۴۵	..... شرط متبانیاً می‌باشد

فصل پنجم

در معاملاتی که موضوع آن مال غیر است یا معاملات فضولی

۳۴۹	مبحث اول - بیان چند مسئله و قاعده حقوقی .....
۳۵۵	تفاوت معامله فضولی و فروش مال غیر .....
۳۶۶	ید ضمانی خریدار .....

بخش دوم

انحلال قراردادها و تعهدات

فصل ششم

۳۷۵	در سقوط تعهدات .....
۳۷۵	وفای بعهد - اقاله - ابراء - تبدیل تعهد - تهاجر - مالکیت مافی الذمه .....
۳۷۶	تعریف تعهد .....
۳۷۷	منبع تعهد .....
۳۷۹	مبحث اول - در وفای به عهد .....
۳۸۰	مقایسه مواد ۲۶۵ و ۱۹۷ .....
۳۹۵	پرداخت قسمتی از موضوع تعهد .....
۳۹۷	مهلت عادل و قرار اقساط .....
۳۹۸	تفاوت اعسار و قرار اقساط .....
۴۰۲	ید ضمانی و ضمان ید .....
۴۰۷	محل ایفاء تعهد .....
۴۰۸	پرداخت هزینه های ایفاء تعهد .....
۴۰۹	تأدیه دیون متعدد .....
۴۱۲	مبحث دوم - در اقاله .....
۴۱۳	استثنائات در اقاله عقود .....

۴۱۴	..... اقاله و شرط ضمن آن
۴۱۵	..... طرفین اقاله - تبعض در اقاله
۴۱۷	..... تلف یکی از عوضین در اقاله
۴۲۰	..... نمائات و منافع در زمان اقاله
۴۲۳	..... مبحث سوم - در ابراء
۴۲۳	..... اهلیت برای ابراء
۴۲۵	..... ابراء ذمه میت
۴۲۷	..... ماهیت ابراء
۴۲۸	..... شرط عوض در ابراء
۴۲۹	..... ابراء دین و هبه دین
۴۳۰	..... رجوع در ابراء
۴۳۳	..... مبحث چهارم - در تبدیل تعهد
۴۳۳	..... تعریف تبدیل تعهد و مقایسه آن با عقد ضمان و عقد حواله
۴۴۱	..... مبحث پنجم - در تهاتر
۴۴۱	..... تعریف تهاتر تهاتر قهری
۴۴۶	..... تهاتر قراردادی
۴۴۷	..... تهاتر قضائی
۴۴۸	..... تهاتر و عقد ضمان
۴۵۲	..... مبحث ششم - مالکیت مافی الذمه
۴۵۳	..... شرایط مالکیت مافی الذمه

× × × ×

۴۵۴	..... تلف قهری موضوع تعهد
۴۵۵	..... جلوگیری از انجام تعهد
۴۵۶	..... نظم عمومی چیست؟

پیشگفتار

تدوین کتاب حاضر، عمدتاً بر اساس ترتب مواد قانون مدنی صورت گرفته است. بنابراین اگر بریدگی هائی در مطالب کتاب به چشم می‌خورد ناشی از ترتیب تدوین مواد قانونی و سرفصل‌های قانون مدنی است.

۱- قانون مدنی درنهایت اختصار و ایجاز نوشته شده است ولی هر ماده آن، حاوی بار حقوقی فراوانی است، مانند ماده ۲۲۳ که می‌گوید «هر معامله که واقع شده باشد محمول بر صحت است مگر اینکه فساد آن معلوم شود» یا ماده ۸۷۶ که مقرر میدارد «با شک در حیات حین ولادت حکم وراثت نمی‌شود».

قانون مدنی موجود را بهیچ وجه نباید دستکاری کرد. آنچه مورد احتیاج است اینست که اولاً قانون مسئولیت مدنی مصوب ۱۳۳۹/۲/۷ را در آن ادغام نمود و در ثانی حداقل حدود سیصد ماده قانونی جدید به آن اضافه کرد تا پاسخگوی نیازهای جامعه فعلی ما باشد. مثال: مردی که همسر خود را در بستر با مردی بیگانه می‌بیند و او را به قتل میرساند آیا از همسر مقتول خود ارث می‌برد یا خیر؟ (=آیا قتل عمد است یا غیرعمد؟). مثالی دیگر: اگر موصی‌له موصی را به قتل برساند آیا موصی‌به، به مالکیت او در می‌آید یا خیر؟ مثال دیگر: در اخذ به شفعه اگر شریک بجای سهم مشاعی خود، بخشی از آن را به ثالثی بفروشد، شریک دیگر حق اخذ به شفعه را دارد یا خیر؟ از اینگونه مثالها در قانون مدنی زیاد است که خلاء موجود با امر قانون‌گذاری می‌تواند پر شود.

۲- کتاب حاضر طوری تدوین شده است تا نیاز دانشجویان را در دوره کارشناسی برطرف نماید. از بحث‌های نظری و تئوریک در حد امکان خودداری شده و به ضرورت‌ها پرداخته‌ایم.

در متن هر مبحث سعی گردیده در نهایت اختصار به توضیح و تشریح برخی واژه‌ها و مفاهیم حقوقی بپردازیم تا درک مطالب، برای دانشجویان که درترم‌های اولیه رشته حقوق هستند آسانتر و خالی از اشکال و ابهام صورت گیرد.

سعی گردیده است که در بیان هر ماده یا قاعده حقوقی، مصادیق و کاربرد آن تا حد امکان روشن شود و بدین جهت مجبور شده‌ایم به ذکر مثال‌هایی که جنبه عملی دارند توجه نماییم.

۳- بحث حقوق تعهدات قراردادی، در حقوق مدنی سه (که در مقابل الزامات خارج از قرارداد در حقوق مدنی چهار قرار می‌گیرد)، مهمترین و اساسی‌ترین بخش در بحث مربوط به حقوق خصوصی است و همانطوریکه میدانیم بحث حقوق و تعهدات قراردادی در حقیقت تنه درخت حقوق است. بقیه قسمت‌ها در حقوق خصوصی مانند عقود معین، حقوق خانواده، ارث، وصیت، و اخذ به شفعه، تابعیت و احوال شخصیه هر یک ساقه و شاخ و برگ‌های این درخت می‌باشند.

۴- «انعقاد و انحلال قراردادها» که در کتاب حاضر مورد بحث قرار می‌گیرد، یک نهاد حقوقی A LEGAL ESTABLISHMEN است که قدوسیت و الزام آوردن بودن قراردادها، از دیرترین ایام مورد توجه جوامع بشری بوده است:

در ایران باستان:

بر همه پیمان‌ها «ایزد مهر» که نگاهدارنده پیمان‌ها است نظارت دارد. ایزدی که نخستین بار نامش در لوحی کهن متعلق به سده چهارم پیش از میلاد، در بغازکوی بدست آمد.

«پیمان بستن» از چنان ارزش بالائی در فرهنگ کهن ایران برخوردار است که یکی از بزرگترین و کهنترین ایزدان بر آن نظارت می‌کند. «ایزد مهر، دشمن آشتی‌ناپذیر پیمان شکنان است چون پیمان‌ها هستند که نظم جامعه را نگاه میدارند» برای حفظ این پیمان‌ها باید در مقابل آب یا آتش سوگند خورد. پیمان

چه با درستکاران بسته شود و چه با نابکاران، هرگز نباید شکسته شود. در مهریشت خطاب به زرتشت آمده است که «ای اسپیتمان^۱ مبادا که پیمان بشکنی، نه آن پیمانی را که بادرندی بسته‌ئی، و نه آن پیمانی را که با آشَوَن...» (آشَوَن‌ها یعنی پیروان راستین اهورا مزدا)^۲

در هند باستان:

در اساطیر هند نقل می‌شود، «ویشنو» که یکی از ایزدان سه‌گانه آئین هندو است و قدمت آن به دوران ودائی می‌رسد، بیست و چهار چهره دارد که در هیئت‌های گوناگون و در زمانهای مختلف به زمین باز می‌گردد (مثلاً مانند یک مرد کوتوله). در روزگار کهن، فرمانروائی بنام بالی به نیروی ریاضت، قدرت زیاد یافت و حکومت جهان را بدست آورد ولی رایحه دل‌انگیز دیگر به مشام نمی‌رسید.

خدایان دست به دامان ویشنو زدند. او بصورت مردی کوتاه قد و بانام مستعار وامنا Vamena به این دنیا آمد و سپس با هیئت کوتاه قد خود به نزد بالی رفت و به او گفت درخواست دارم که به اندازه سه گام از زمین به او به بخشد تا در آن زندگی کند. بالی با نگاهی به قد کوتاه او موافقت کرد و پیمانی با او بست و باندازه سه گام زمین به او بخشید. چون این پیمان بسته شد، وامنای کوچک یا همان ویشنو بالید و با گامی کل زمین و با گام دوم تمام آسمان را در نوردید و چون برای گام سوم خود جایی نیافت آن را بر سر بالی نهاد و او را به جهان زیرین فروبرد. بالی به تبعیت از پیمانی که بسته بود چاره‌ئی جز قبول شکست نداشت.

۱- اسپیتمان مبدل شده اسپیتمه است که در اوستا واژه سپیتمه آمده و نام خانوادگی زرتشت - است اسطوره‌ها از مقاله خانم دکتر ژاله آموزگار استاد دانشگاه و مری یویس ایرانشناس اخذ شده است.

۲- آشَوَن ASHAVAN نیز به معنای نظم‌نیکو در اوستا آمده است.

در ایران باستان :

بنابر باورهای کهن، در پیمان نیروئی سترگ و جادوئی وجود دارد که برگرفته از نیروی «نظم» است و در باورهای ایرانی و هندو جایگاهی ویژه دارد. داستانی به اختصار از باورها و اسطوره‌های ایرانی نقل می‌کنیم.

«افراسیاب تورانی، منوچهر پیشدادی را در تبرستان محاصره می‌کند و سرانجام هر دو خواهان آشتی می‌شوند و پیمان بر سر این می‌نهند که باندازه یک تیریاب از خاک از دست داده شده، به ایران بازگردانده شود. آرش پهلوان ایرانی، تیر و کمان ویژه‌ئی می‌گیرد و همه توان خود را با نام سرزمین ایران به تیر می‌بخشد. این تیر سپیده دم رها می‌شود. ایزدباد به یاری او می‌آید. در غروب در سرزمین بلخ در ناحیه‌ای بر درخت می‌نشیند. این پهناوری مسافت را افراسیاب گمان نمی‌برد اما چاره‌ئی جز پذیرفتن نداشت. پیمانی بسته شده است و نیروی جادوئی آن بر سر اوست.

در رم باستان:

Pacta sunt SERVANDA، اصل قدوسیت معاهدات و پیمان‌ها یا اصل وفای به عهد یکی از نهادهای اساسی حقوق رم به شماره می‌رفت.

در حقوق اسلام:

در قرآن آمده است: «یا ایها الذین امنوا اوفوا بالعقود» (ای اهل ایمان به عهد و پیمان خود وفا کنید). سوره مائده ایه یکم.

در قانون مدنی:

در این زمینه می‌توان به ماده ۱۰ و ۲۱۹ قانون مدنی که بشرح زیر است مراجعه نمود .

ماده ۲۱۹ قانون مدنی :

«عقودی که بر طبق قانون واقع شده باشد، بین متعاملین و قائم مقام آنها لازم‌الاتباع است، مگر اینکه به رضای طرفین اقاله یا بعلت قانونی فسخ شود».

۵- و بالاخره، مسئله انعقاد و انحلال قراردادها، در حقوق خصوصی، با همه حجمی که بخود می‌گیرد و درباره هر مبحث آن می‌توان کتابی نوشت، معهذا سعی گردید، مسائل و مباحث آن در نهایت «اختصار» و با «متنی ساده» به رشته تحریر درآید تا در حد امکان از زحمت مراجعه به «کتاب مرجع» کاسته شود. امید است که این یادداشتها مفید فایده واقع شود.

۶- در خاتمه یک نکته اساسی قابل ذکر است:

هر کتابی که نوشته و به جامعه عرضه می‌شود، مانند مثلی است که سه وجه دارد. مؤلف - ناشر - خواننده. این سه وجه یکدیگر را تکمیل می‌نمایند، تا خشتی بربنای فرهنگی جامعه افزوده شود. بدین دلیل، برخود فرض می‌شمارم که از مدیرمسئول انتشارات تدریس، جناب آقای محسن زین العابدین، که خود حقوقدانی موفق است، بابت نشر این کتاب تشکر نمایم. بدیهی است که بدون توجه و عنایت ایشان نشر کتاب بدین سادگی و سرعت ممکن نبود.

دکتر پرویز نوین

تابستان ۱۳۸۴